

میدان تجریش

تهیه کنندگان : نگار عقابایی ، علیرضا ابراهیمی ، سمانه جلوخانی ، میثم طارمی ، پویان سلیمیان
استاد راهنما : احمدرضا کشتکار

مقدمه

- طراحی فضاهای شهری مساله‌ای است که متخصصین امر در مورد چگونگی انجام آن اتفاق نظر کامل ندارند و هر یک بر اساس تخصص خود به آن می‌نگرند. فضاهای شهری در رابطه با رفتارهای استفاده کنندگان از آن فضاها بررسی می‌گردد.
- ماهیت و چگونگی فعالیت‌هایی که در فضاهای شهری صورت می‌گیرند بطور کلی به دو عامل عمده و اساسی نسبت دارند: عامل فرهنگ و عامل محیط (یا خصوصیات فضایی - کالبدی). لیکن نحوه و میزان تاثیر این دو بر نحوه وقوع فعالیت‌ها که همان رفتارها و یا به عبارت صحیح‌تر الگوهای رفتاری باید باشد یکسان نیست.
- در حالیکه هر گونه امکان تغییر در فرهنگ یا در الگوهای رفتاری به صورت مستقیم و در کوتاه مدت وجود ندارد، لیکن می‌توان با استفاده از طراحی، فعالیت‌های مناسب را حمایت و فعالیت‌های نامناسب را تحدید نمود. بر این اساس می‌توان در طراحی خیابان‌ها با استفاده از عوامل و عناصر فضائی، کالبدی و ادراکی مناسب فضاهائی به وجود آورد که انجام فعالیت‌های نامطلوب ممانعت به عمل آورد

میدان

- میدان بر حسب ضرورت های مکانی و زمانی نقش و عملکرد های مختلفی به خود گرفته است. آنچه امروزه در مورد میدان های شهری مطرح است چگونگی فرم، نوع استفاده و پیوند آنها با بافت شهری است؛ در حالی که اکثر میدان های نوساز شهری در ایران فاقد طراحی صحیح برای این ویژگیها است و تنها از جنبه معماری قابل بررسی است و بیشتر، محوطه ای است که به آن میدان اطلاق می شود و در عمل به اشغال وسایل نقلیه درآمده و به کلی تغییر شکل یافته است.

شناخت

تهران

استان تهران با وسعتی حدود 18814 کیلومتر مربع بین 34 تا 5/36 درجه عرض شمالی و 50 تا 53 درجه طول شرقی واقع شده است. این استان از شمال به استان مازندران ، از جنوب به استان قم ، از جنوب غرب به استان مرکزی، از غرب به قزوین و از شرق به استان سمنان محدود است.

اقلیم

تهران را می‌توان به سه منطقه طبیعی تقسیم کرد:

- کوه‌های شمالی. بلندترین نقطه این کوه‌ها قله توچال به ارتفاع ۳۹۳۳ است.
- دامنه کوه‌ها. این منطقه شامل قسمت‌های شمالی شهر مانند اوین، درکه، نیاوران، حصارک و سوهانک می‌شود.
- دشت جنوبی. بخش اعظم شهر در این دشت قرار گرفته و شیب ملایمی از شمال به جنوب دارد

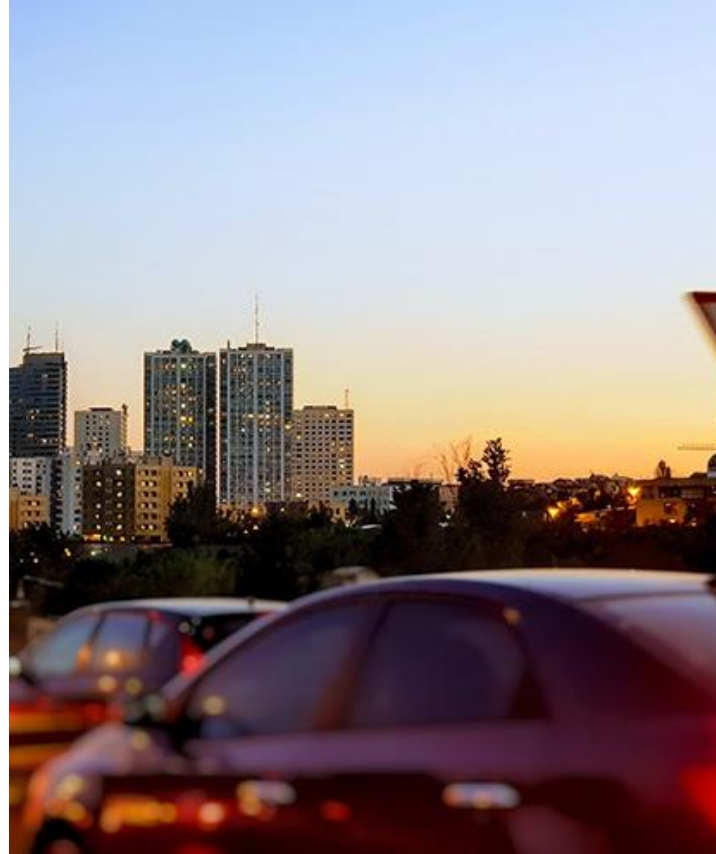

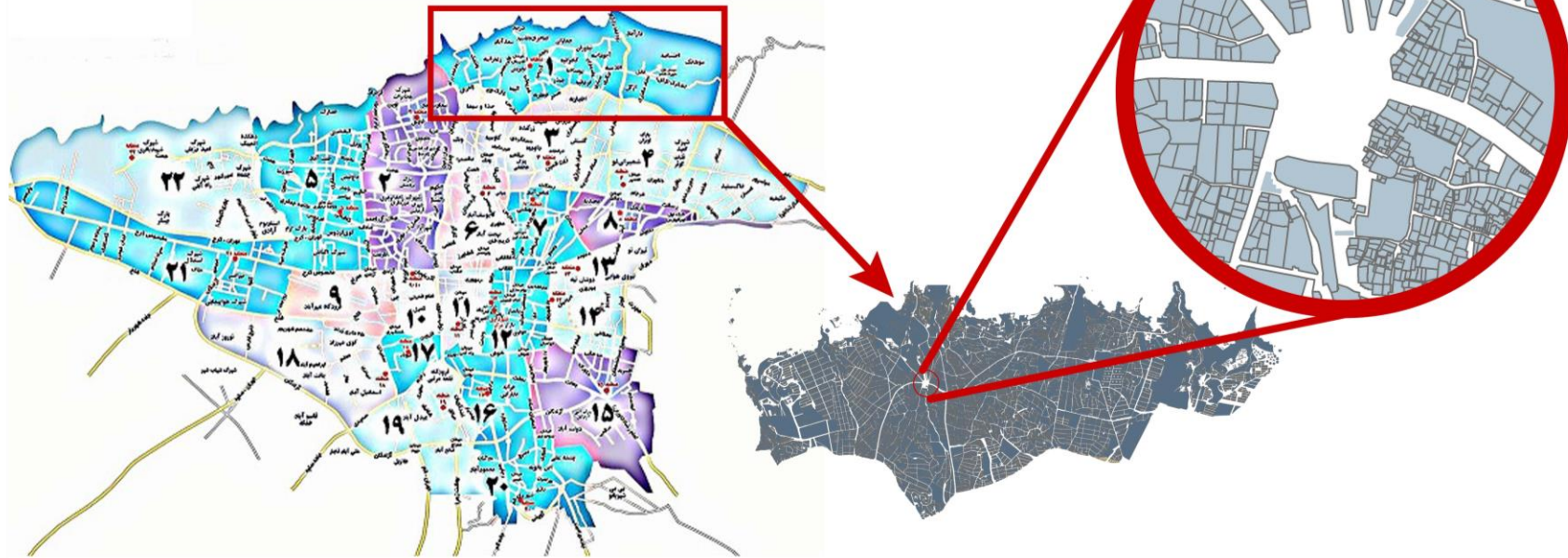
منطقه یک

این منطقه از شمال به رشته کوه البرز، از غرب به رودخانه درکه، از جنوب به بزرگراه‌های شهید چمران و آیت‌الله صدر و از شرق به جاده لشکرک و پارک جنگلی قوچک محدود می‌شود.

شهرداری منطقه یک دارای ۱۰ ناحیه و ۲۶ محله شهری است. مساحت منطقه بدون احتساب حریم ۴۶ کیلومتر مربع و با احتساب حریم منطقه حدود ۲۱۰ کیلومتر مربع است و جمعیت آن بر اساس سرشماری سال ۸۵ حدود ۳۸۰ هزار نفر می‌باشد.

منطقه یک کوهستانی است و دارای باغات فراوان، رودخانه، دره‌ها و مسیل‌ها و دو گسل مهم شهر تهران و با سابقه رانش است.

میدان تجریش

محله تجریش تهران در منطقه 1 شهرداری تهران قرار دارد. محله تجریش مرکز شهرستان شمیرانات است که در گذشته‌های دور (حدود 1000 سال پیش) طجرشت نام داشته است. میدان تجریش، بزرگترین میدان این منطقه در انتهای خیابان ولیعصر قرار دارد. تجریش از شرق به قیطریه از شمال به جعفرآباد از غرب به الهیه و از جنوب به امانیه محدود شده است.

تاریخچه

تهران در گذشته یکی از روستاهای ری بوده است، ری مادر تهران است. تجریش یکی از محله های قدیمی و مهم تهران است ، هزار سال پیش تجریش، طبرشت خوانده می شد.

محله ی تجریش در گذشته به شکلی که امروزه می بینیم هیچ گونه شباهتی نداشته است و غالب قسمت های آن با باغ های بزرگ و روستاها و خانه های بیلاقی پوشیده شده بود. در روزگار قدیم عشایر و سایر مردم برای سپری کردن های فصل های گرم سال به این منطقه ی سردسیر، بیلاق می کردند تا از آب و هوای خنک و دلپذیر آن بهره ببرند. در فصل های گرم سال افزون بر اهالی محل، تعدادی کارگر از نایین، طالقان، نطنز و لرستان و چند شهر دیگر به این منطقه می آمدند تا کمک حال صاحب باغ در امر باغداری باشند. با گذشت زمان این کارگران در تجریش ماندند و جمعیت این محله رو به فزونی یافت. در زمانی که رضاشاه منطقه ی دربند برای گذراندن روزهای گرم سال انتخاب کرد، به تدریج تجریش شکل امروزی تری به خود پیدا کرد. به طوری که جاده ی قدیم شمیران تا میدان انتهای جاده قدیم امتداد پیدا کرد و ایستگاه های اتوبوس جایگزین ایستگاه های الاغ و قاطر شد.

تاریخچه میدان

تجربش قدیم دارای سه محله بود و هر کدام شامل مناطق مختلفی به شرح زیر می‌شدند:

محله بالا شامل: باغ فردوس، چهار راه حسابی، زعفرانیه، الهیه

محله پائین شامل: ظهیرالدوله، سه راه دزاشیب، سه راه قیطریه، اسدی و فردوسی

محله قلعه نو و حومه که شامل: زعفرانیه، محمودیه، ناودانک، جعفرآباد و ...

کم کم کوچ مردم از سایر مناطق کشور به طهران و حومه آن افزایش یافت به طوری که تعدادی از آنان در تجربش سکنی گزیدند

تاریخچه میدان

ساختمان‌های تجریش قدیم مانند روستای تاریخی ماسوله بود. یعنی ساختمان‌های روستا طوری بود که مردم از روی بام‌های یکدیگر طی مسیر می‌کردند. جمعیت در تجریش قدیم در دو محله به صد و پنجاه خانواده می‌رسید. از محله بالا حدود بیست خانوار تابستان‌ها بر سر باغ‌های خود می‌رفتند و زمستان‌ها به ده باز می‌گشتند. کوچه‌ها و معابر بسیار تنگ و پر پیچ و خم بود. شاید نمونه‌ای که بتوان با آن قیاس کرد روستای فعلی «پس قلعه» در دربند باشد. خانه‌های خشت و گلی یا چینه‌ای تجریش، در زیر دست و سمت شرق پل تجریش تا زیر دست ایستگاه جاده‌ی قدیم بنا شده بود.

وجه تسمیه

تجریش به احتمال فراوان از دو واژه : تیژ + ریژ

"تیژ ریژ" یا همان "تند ریژ" به وجود آمده است. اما دلیل این احتمال معنایی چیست؟

در این ناحیه از جانب کوه دربند و کوه های رو به رو، چشمه آبی کوچک اما پر شدت در جریان است. دلیل انتخاب نام تجریش (تیژریژ) (teyzhreyzh) برای این منطقه، به احتمال فراوان همین آب و رودخانه تجریش بوده است.

ورودی های میدان

این میدان دارای چهار ورودی اصلی است که عبارت اند از خیابان ولیعصر، خیابان شهرداری، خیابان غلام جعفری و خیابان سعدآباد

خیابان ولیعصر

خیابان شهرداری

خیابان غلام جعفری

خیابان سعدآباد

● ● ● ●

نقشه ها

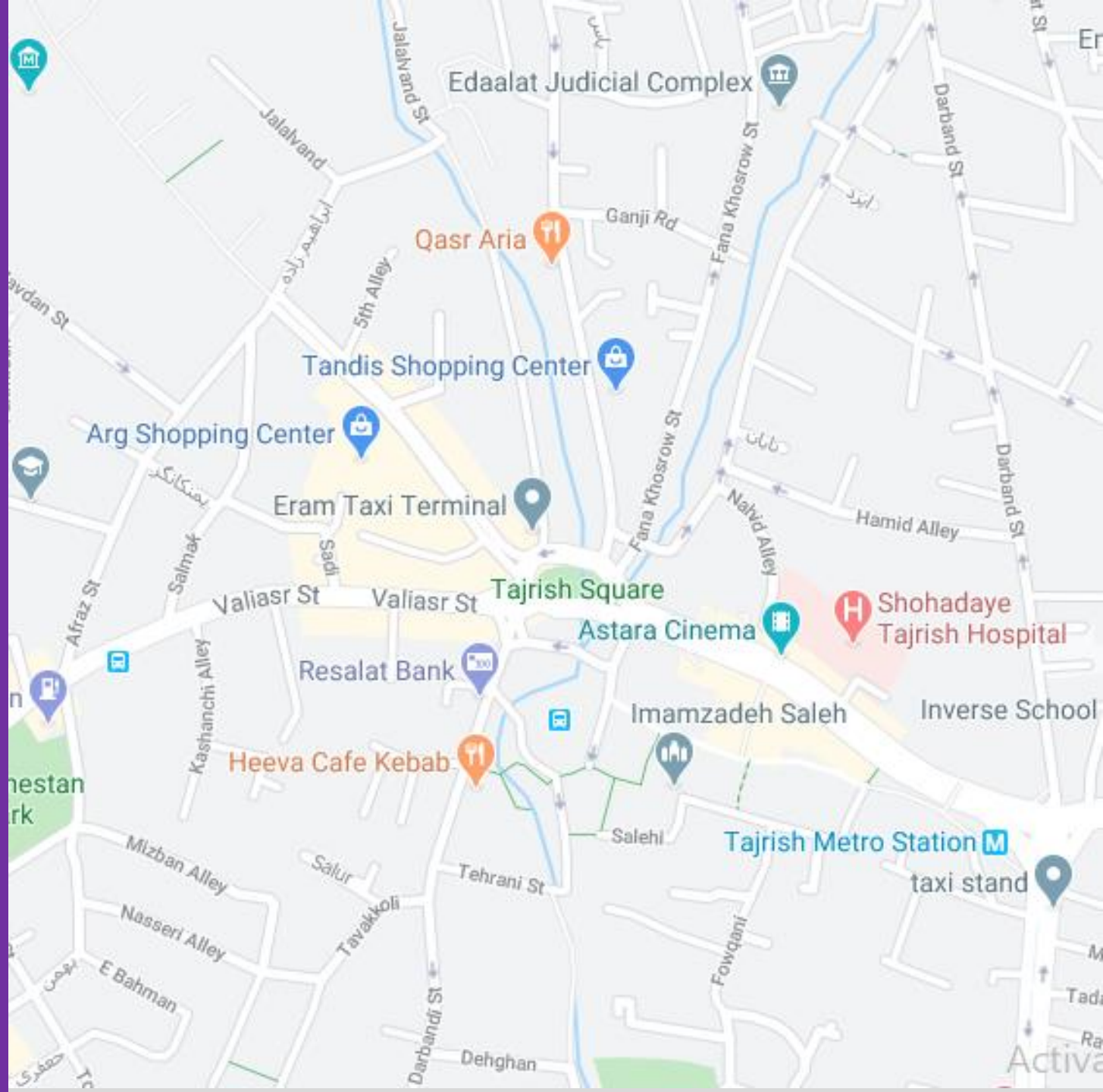

محدوده

این نقشه محدوده ی اطراف میدان تجریش را نشان
میدهد

بلوک بندی

اطراف میدان از نظر بلوک بندی دارای نظم خاصی
نمیباشد و بلوک های بزرگ و بی نظم اطراف میدان
را تشکیل داده اند

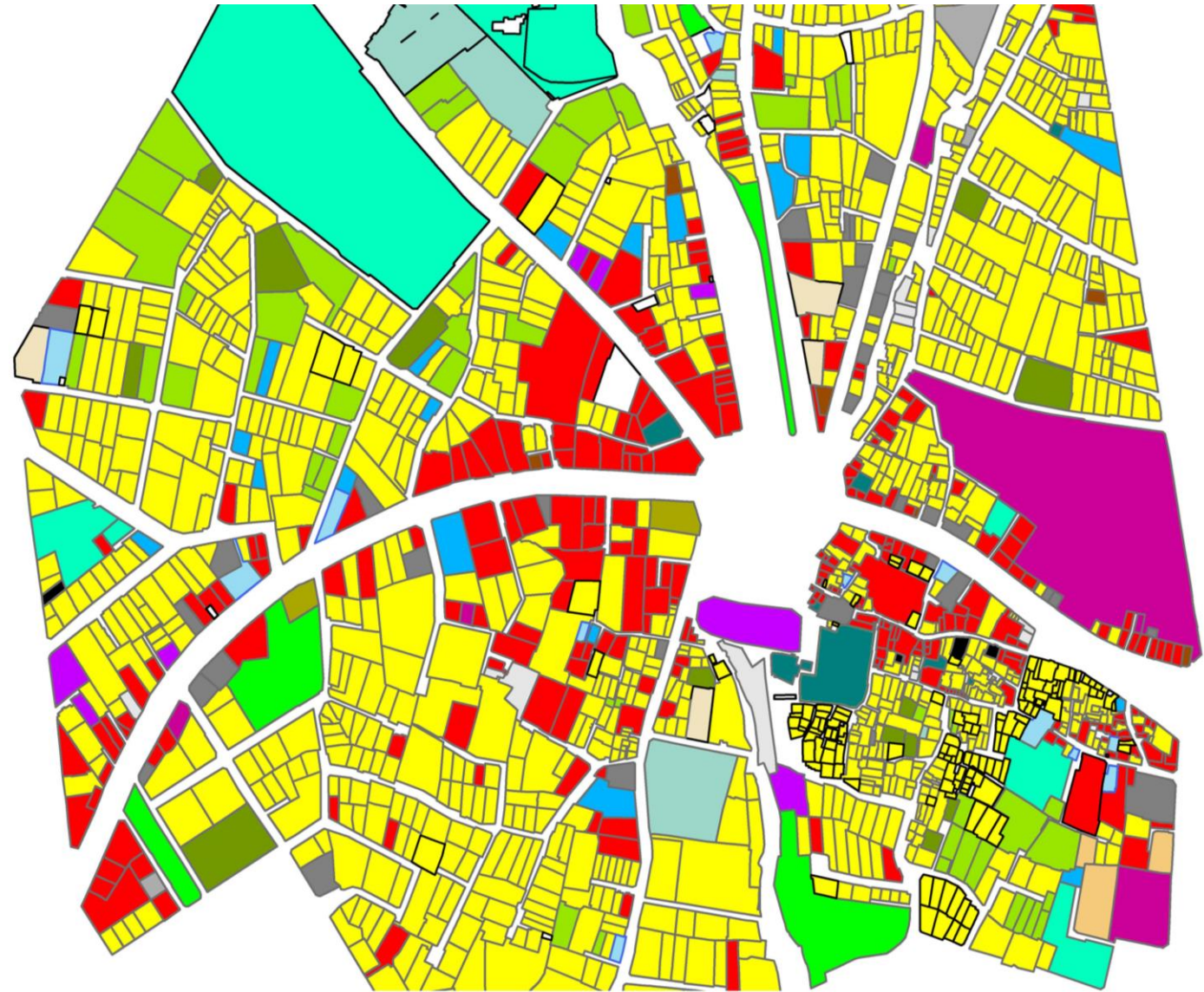

کاربری

از نظر کاربری در اطراف میدان بیشترین کاربری ها به تجاری ها اختصاص داده شده ولی هرچه از میدان فاصله میگیریم از کاربری های تجاری کاسته و بر مسکونی ها افزوده میشود

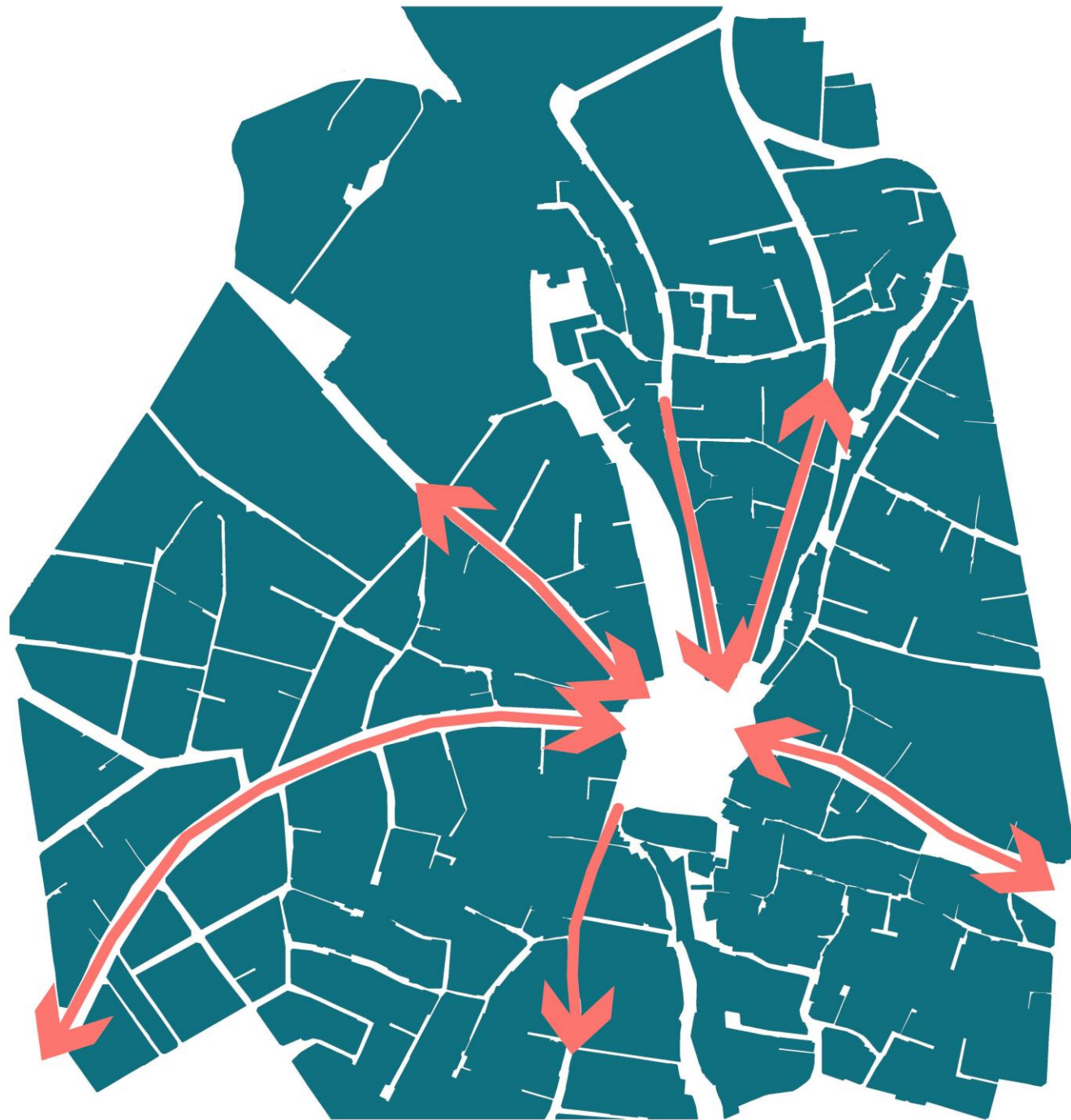

جهت خیابان

در اطراف میدان خیابان های شهرداری، ولیعصر و سعدآباد دو طرفه هستند

خیابان فنا خسرو و دربندی خروجی های میدان هستند

خیابان غلام جعفری ورودی به میدان است

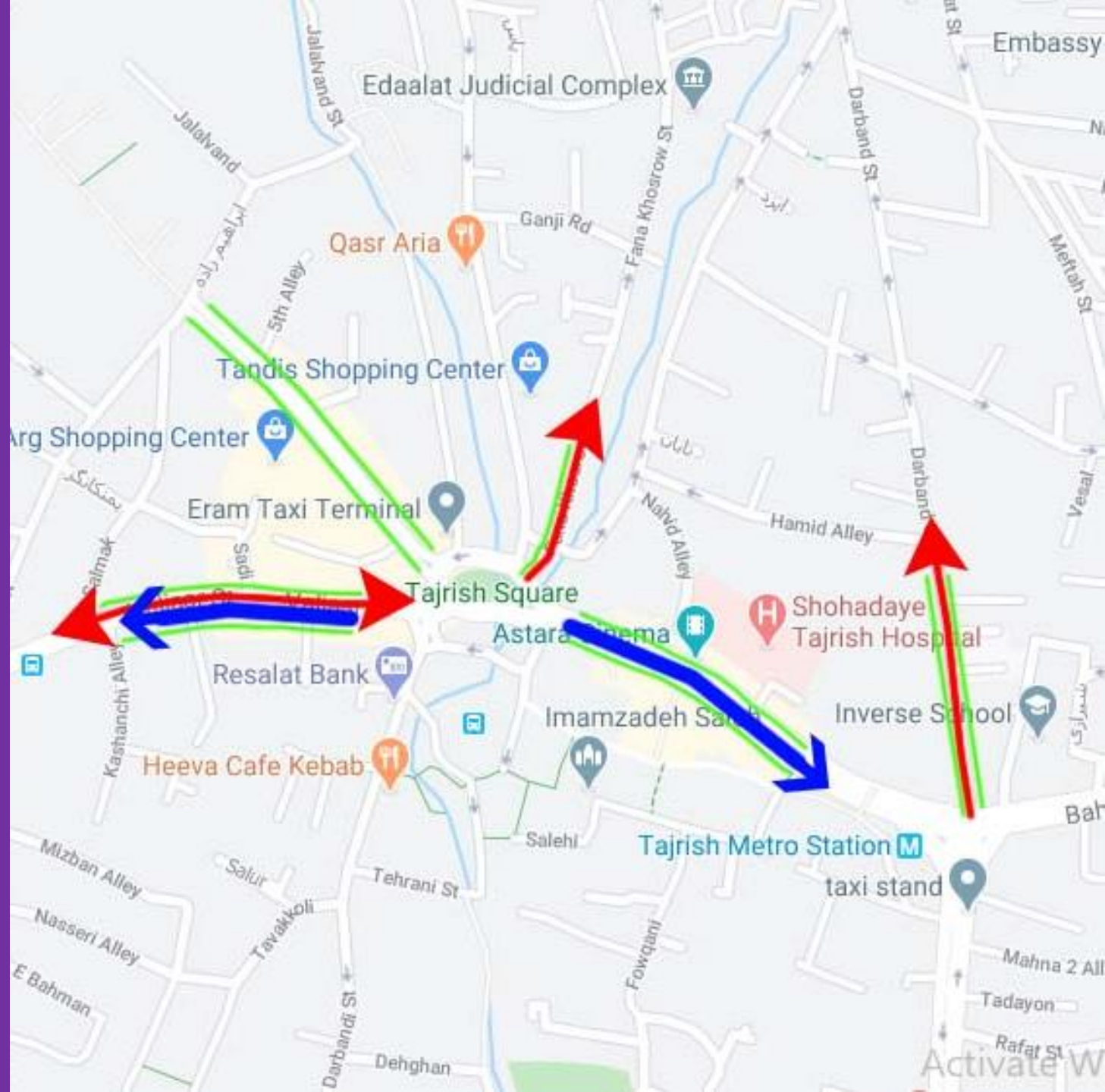

حرکت

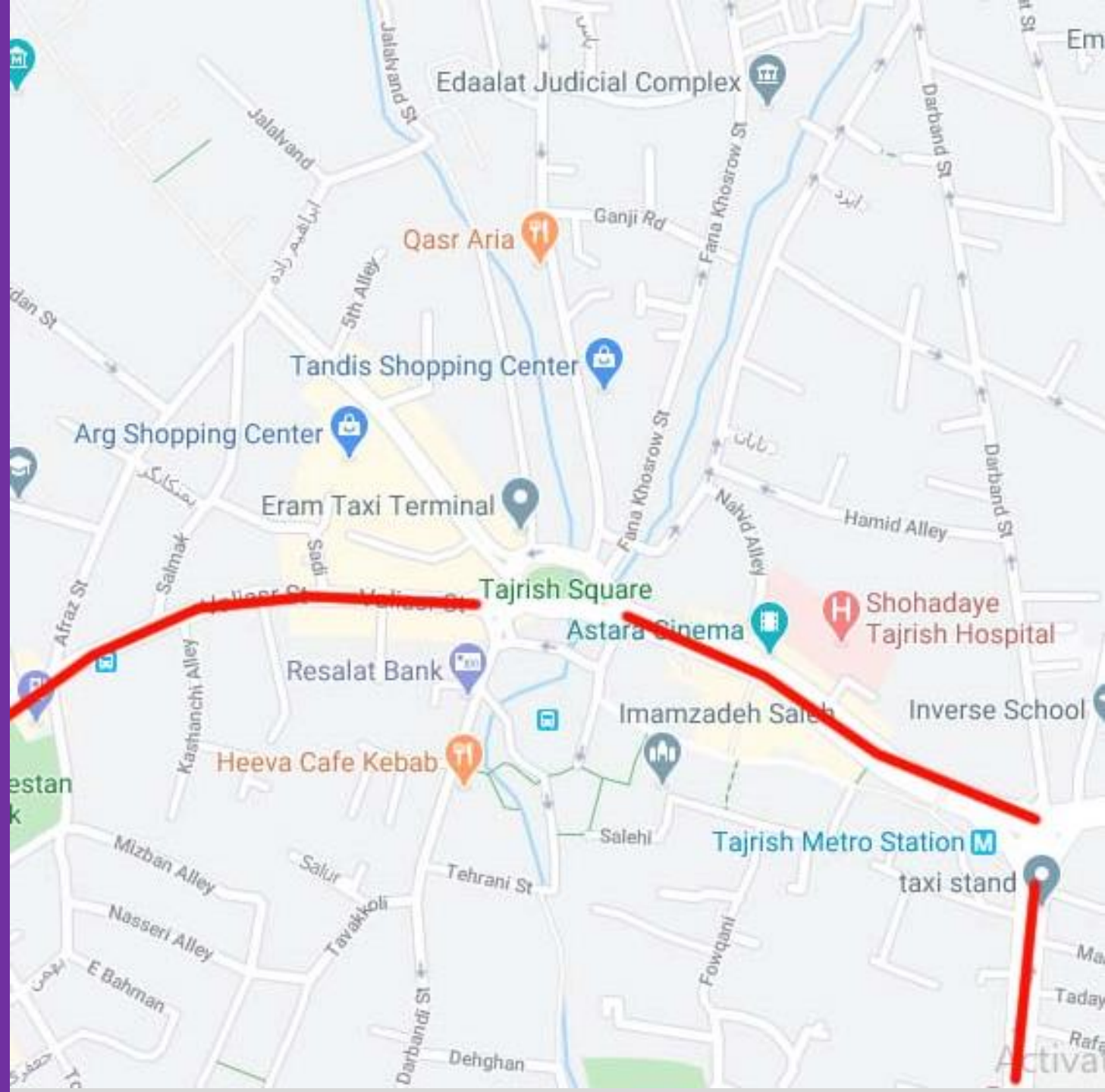
در این نقشه فلش های آبی امتداد خیابان را نمایش می دهند

با استفاده از فلش های قرمز جهت حرمت وسایل نقلیه عمومی نمایش داده شده است که در خیابان ولیعصر اتوبوس و در سایرین تاکسی وجود است خطوط سبزرنگ هم مسیر عبور پیاده را نمایش داده است

درجه بندی

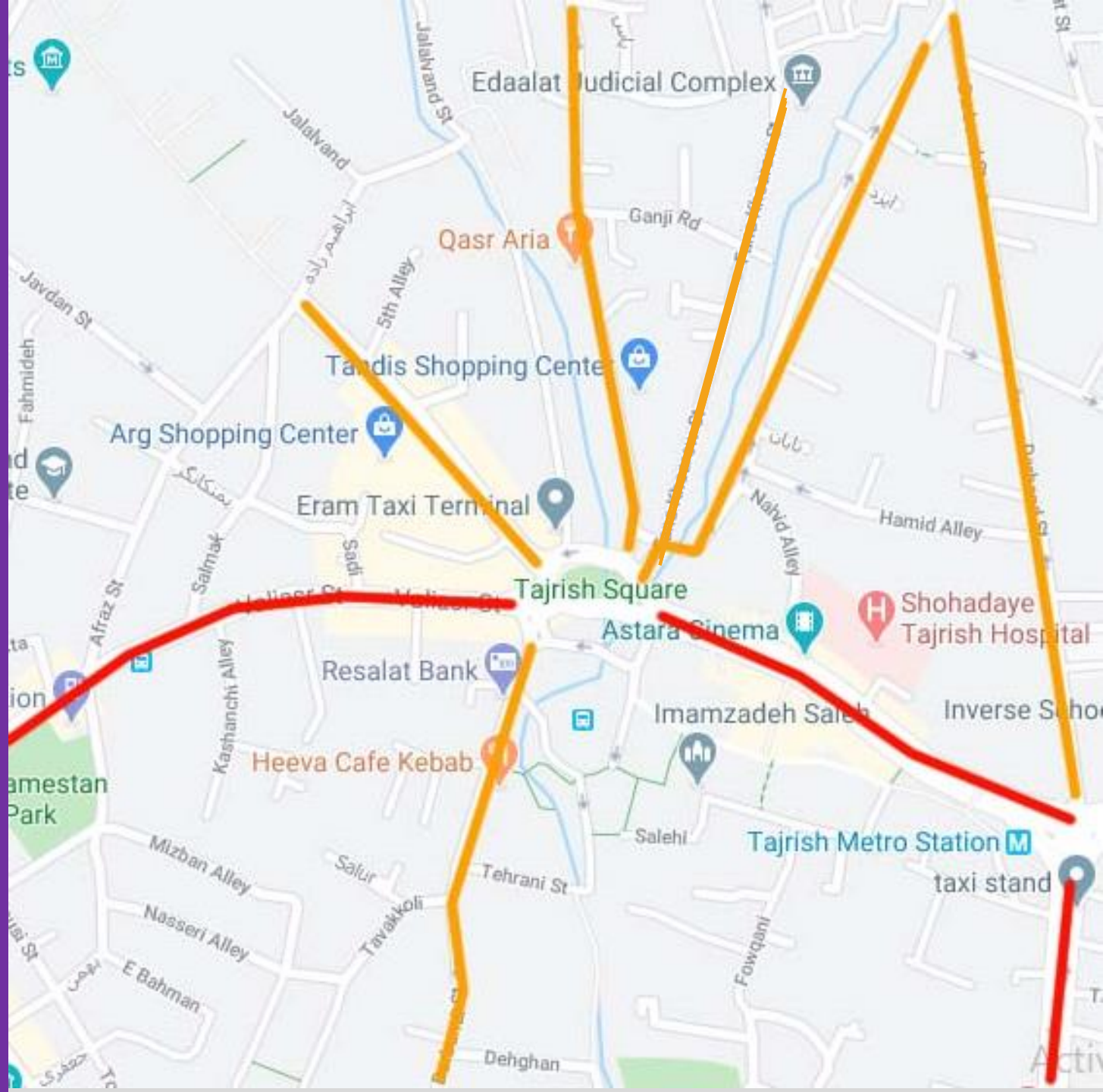
در درجه بندی خیابان ها خیابان های ولی عصر ،
شهرداری و شریعتی جز خیابان های درجه یک تقسیم
بندی شده است

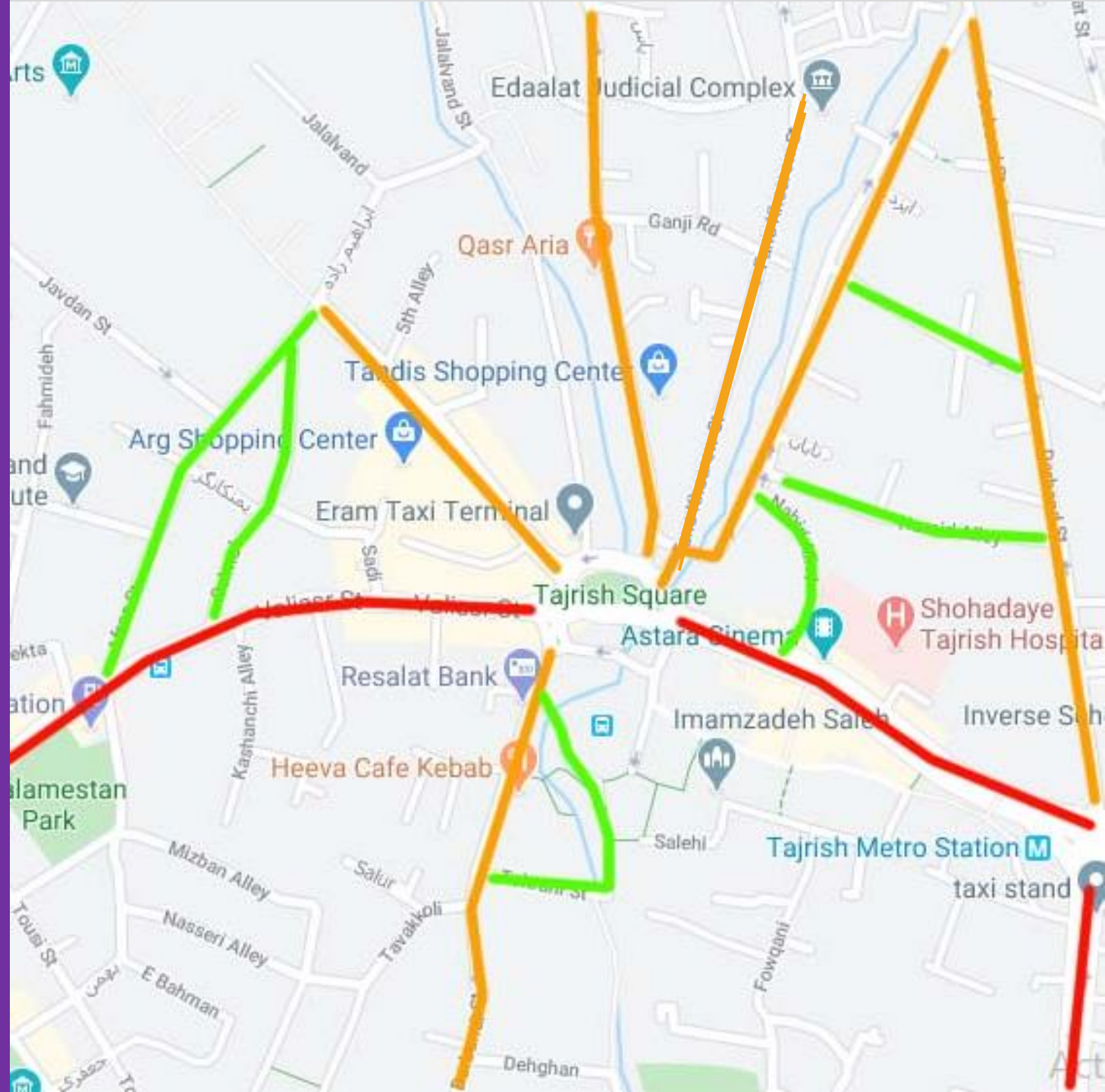
درجه بندی

خیابان های سعد آباد، غلام جعفری ، دربندی ، سعدآباد ، فنا خسرو ، طباطبایی پور و دربند در طبقه خیابان های درجه دو تقسیم بندی شده است

درجه بندی

در نقشه خیابان های فرعی را با رنگ سبز نمایش داده شده است

عوامل سیمای شهر

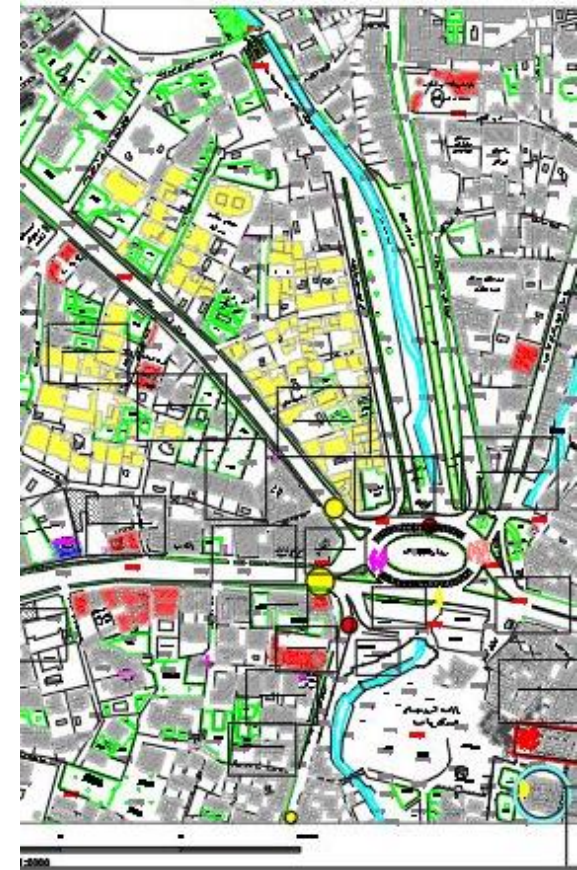

مطالعات لینچ

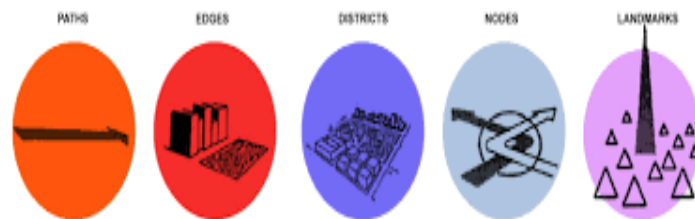
بر اساس مطالعات لینچ تصویر ذهنی از محیط مجموعه ای از عواطف اولیه ایست که از تجربه فضا به دست آمده و در مجموعه تصاویر ذهنی به عناصر مختلفی تجزیه ، مرتبط یا منتزع می شوند .

مانند محله ها ، مسیرها ، لبه ها ، گره ها و نشانه ها .

به عبارت دیگر ، انسان عوامل محیطی و نظم حاکم بین آن ها را در ذهن خود در پنج عنصر فوق طبقه بندی کرده و برای یادآوری نیز از این مقولات ذهنی کمک می گیرد . مطالعات انجام گرفته راجع به تصویر ذهنی افراد از شهر خود حاکی از آن است که شهروندان « نقشه ذهنی » شهر یا محله خود را در پنج عنصر و روابط بین آن ها خلاصه می کنند .

The City Image and Its Elements

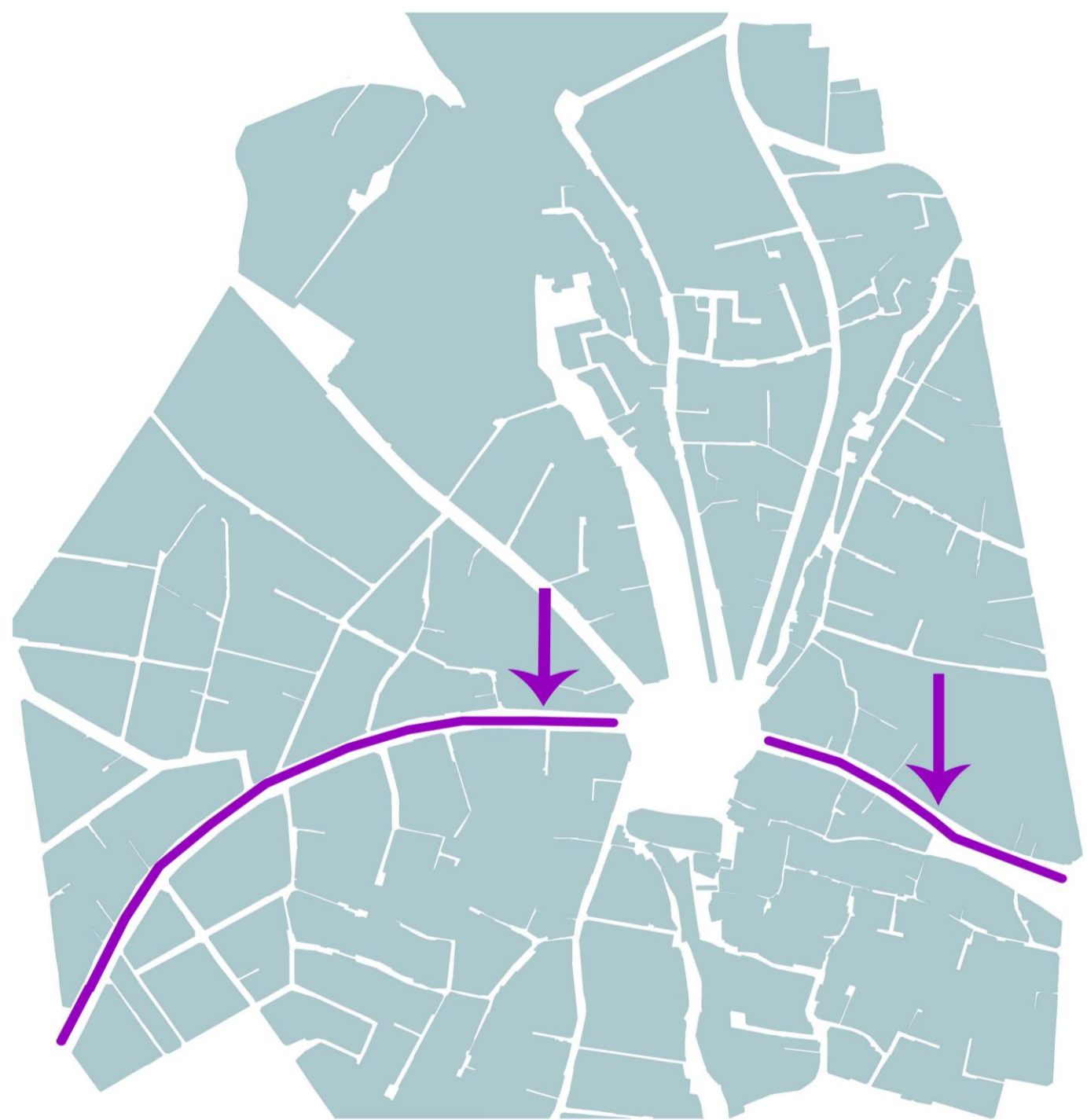

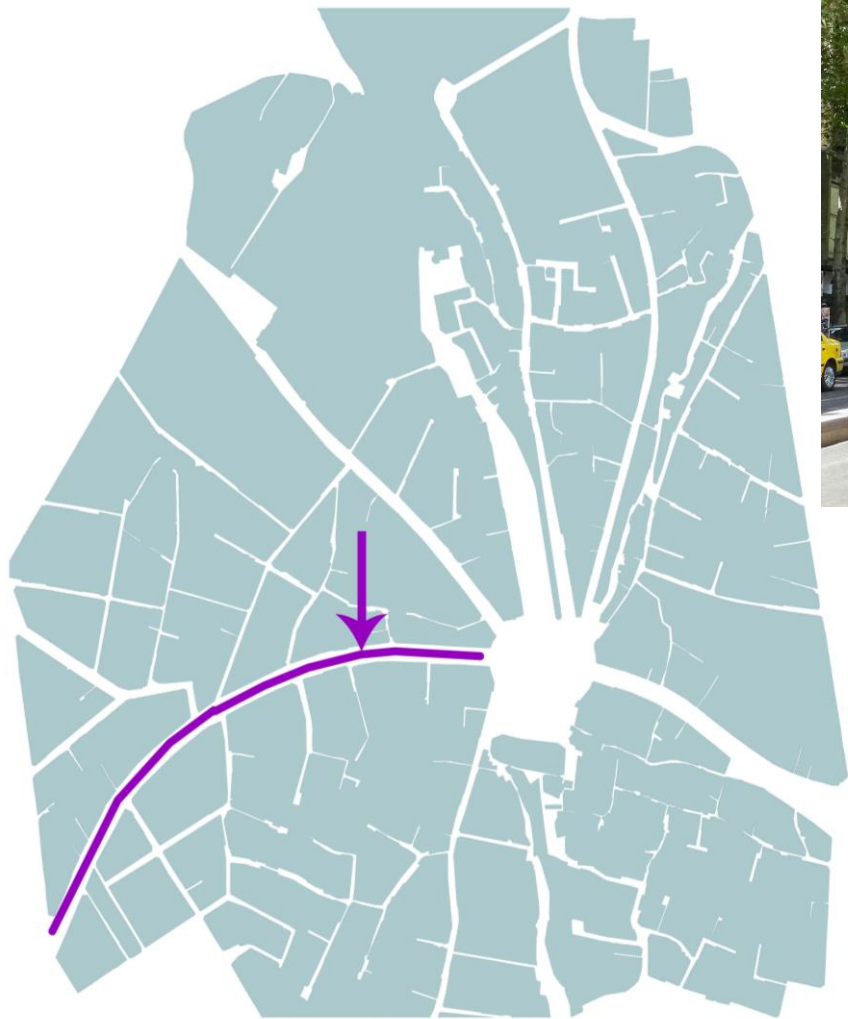
لبه

لبه عاملی خطی است که به دیده‌ی ناظر با راه تفاوت دارد. مرز بین دو قسمت، شکافی، در امتداد طول و بین دو قسمت پیوسته‌ی شهر، بریدگی که خطوط راه آهن در شهر بوجود می‌آورد، حد مجموعه‌ای ساختمانی و یا دیوار را می‌توان به عنوان مثال‌هایی از لبه در سیمای شهر ذکر کرد.

لبه خیابان ولیعصر

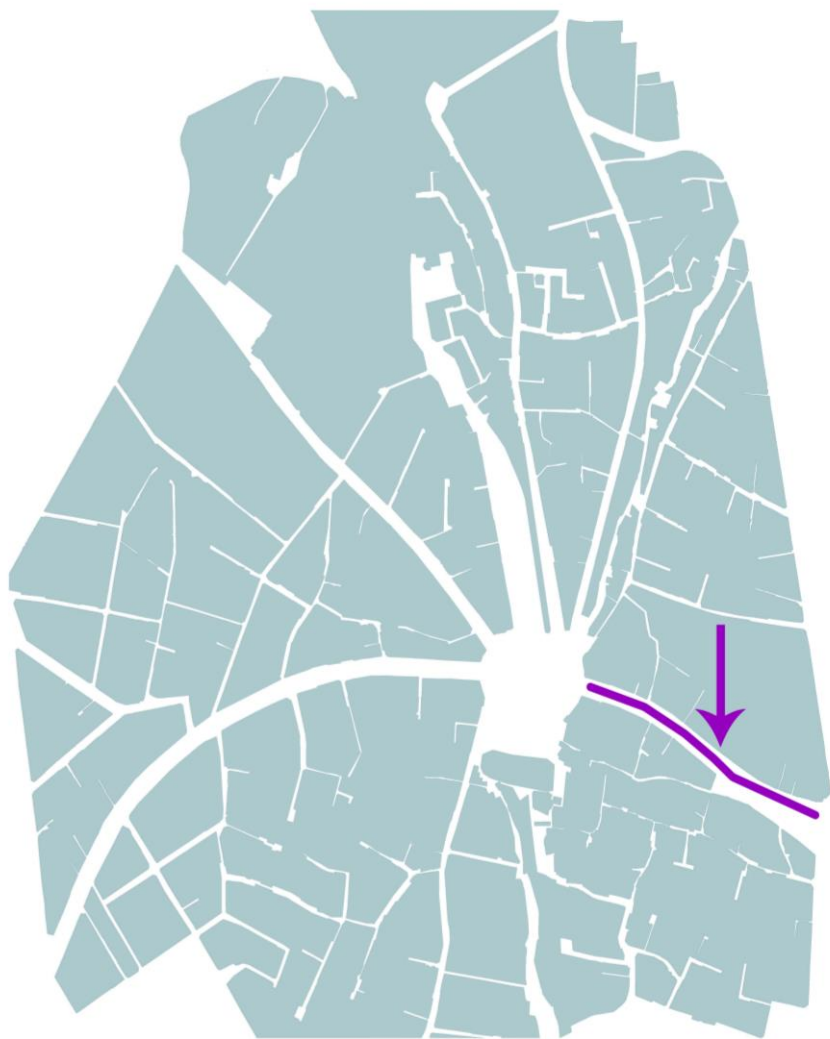

خیابان ولیعصر ضلع غربی میدان قرار
دارد
دارای فضای سبز ممتد در دو طرف خیابان
و لبه ی جدا کننده دو سمت خیابان

نیه خیابان شهرداری

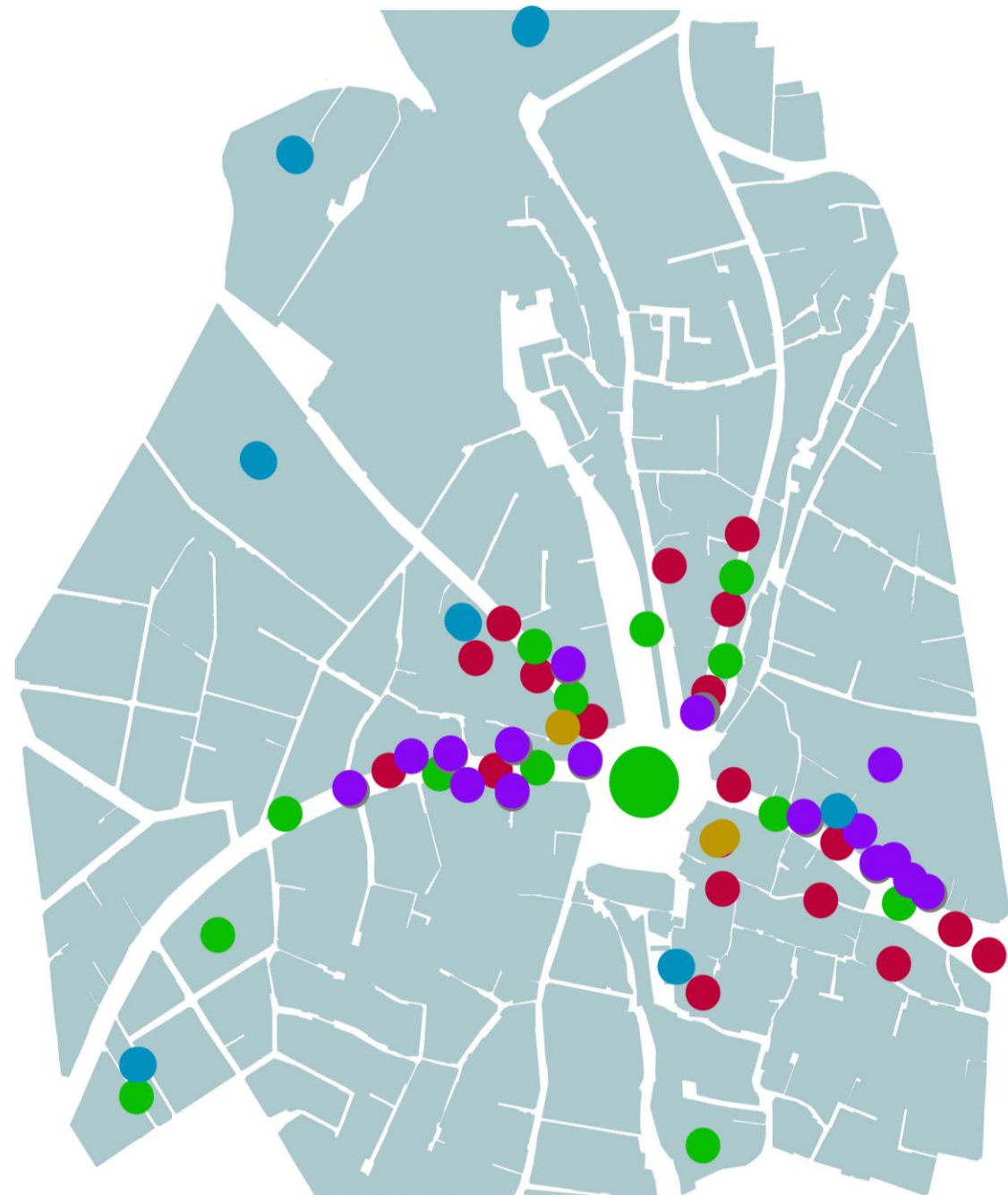

خیابان شهرداری ضلع شرقی میدان قرار دارد
دارای فضای سبز ممتد در دو طرف خیابان
حصار برای جلوگیری از تردد عابران از
عرض خیابان

نشانه

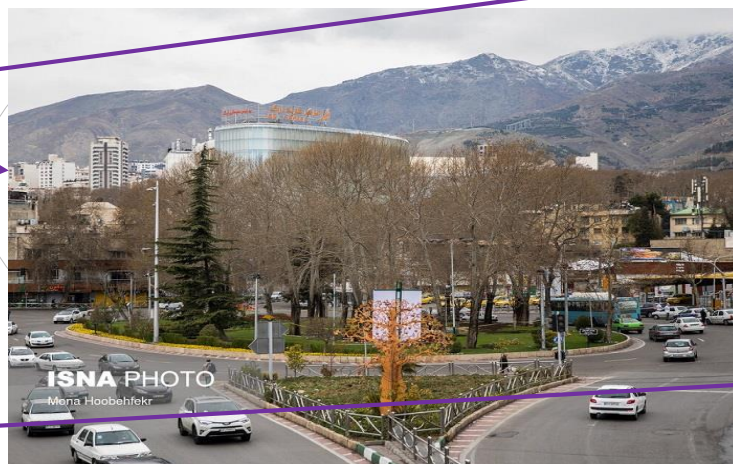
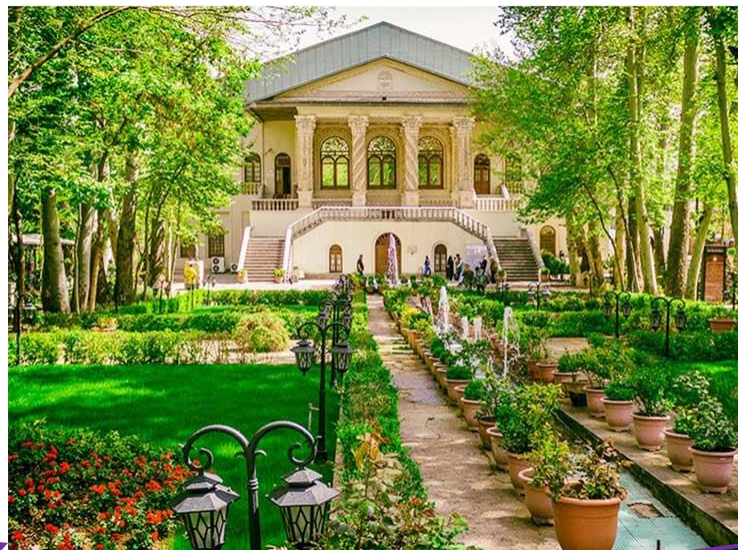
نشانه‌ها عواملی در تشخیص قسمت‌های مختلف شهر هستند. با این تفاوت که ناظر به درون آن‌ها راه نمی‌یابد. معمولاً اشیایی که ظاهری مشخص دارند، مثل ساختمان‌ها، علائم، فروشگاه‌ها یا حتی یک کوه می‌تواند نشانه‌ای باشد. خصوصیات نشانه باید چنان باشد که بتوان آن را از میان سایر عوامل باز شناخت.

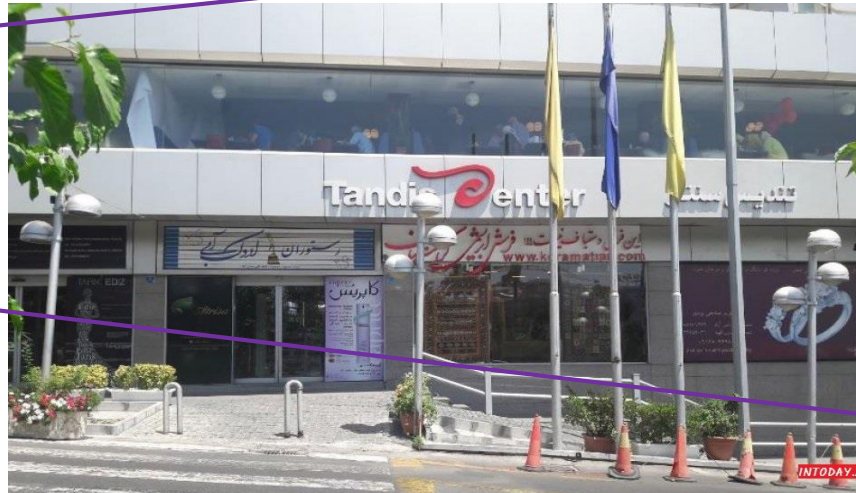
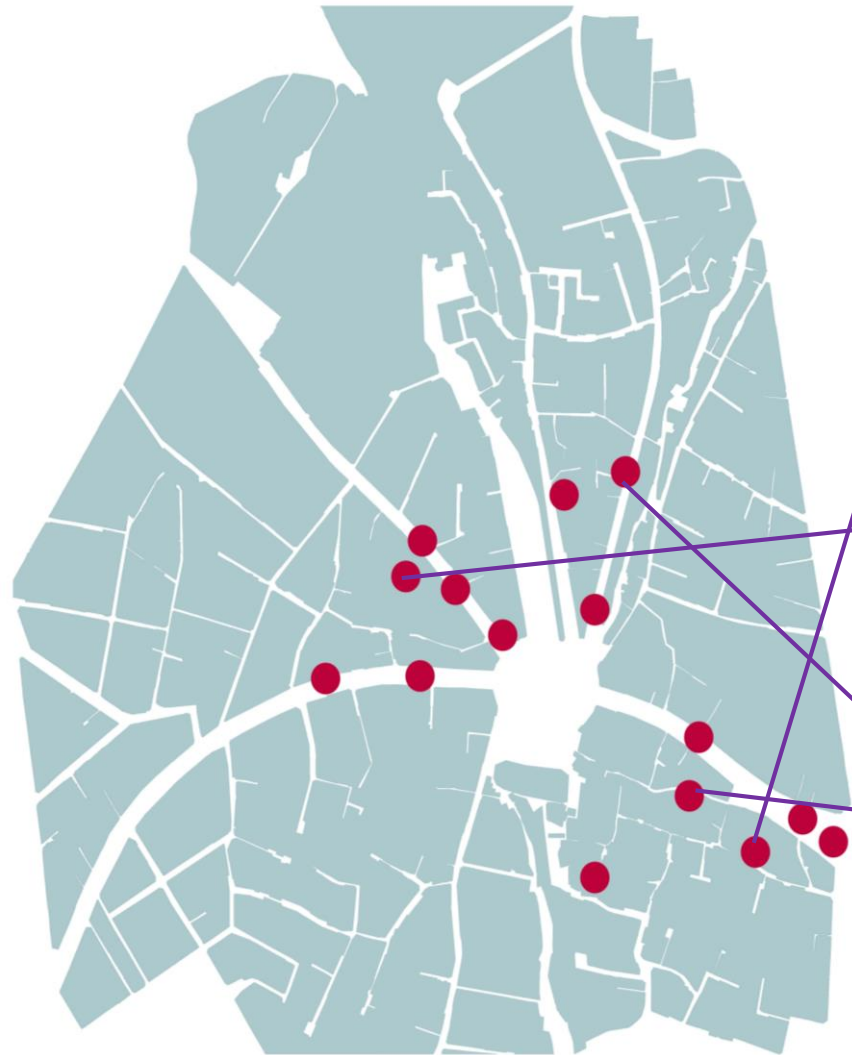
نشانه فضای سبز

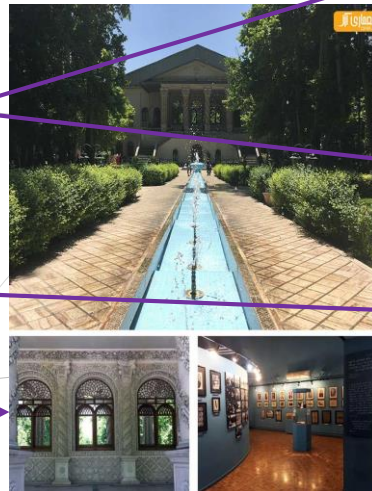
نشانه تجاری

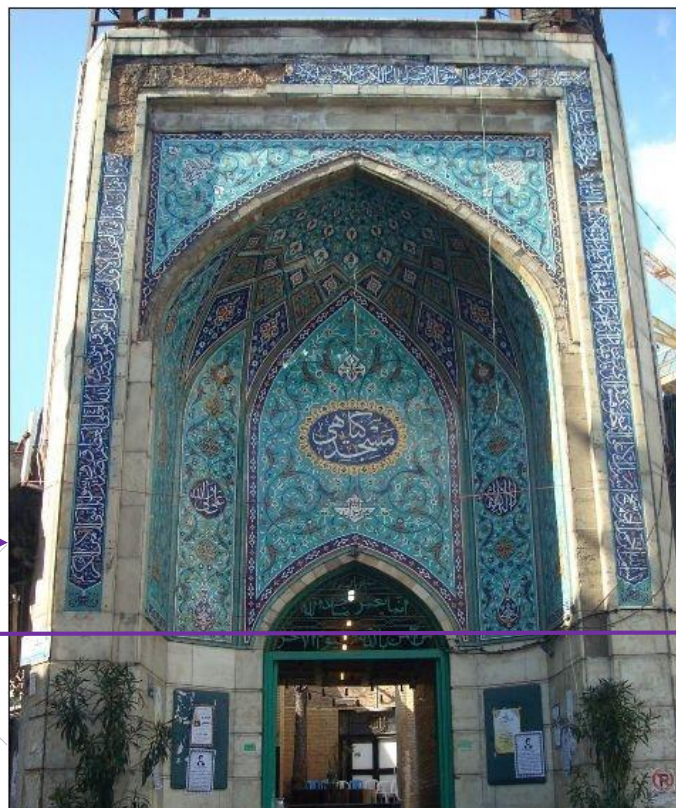
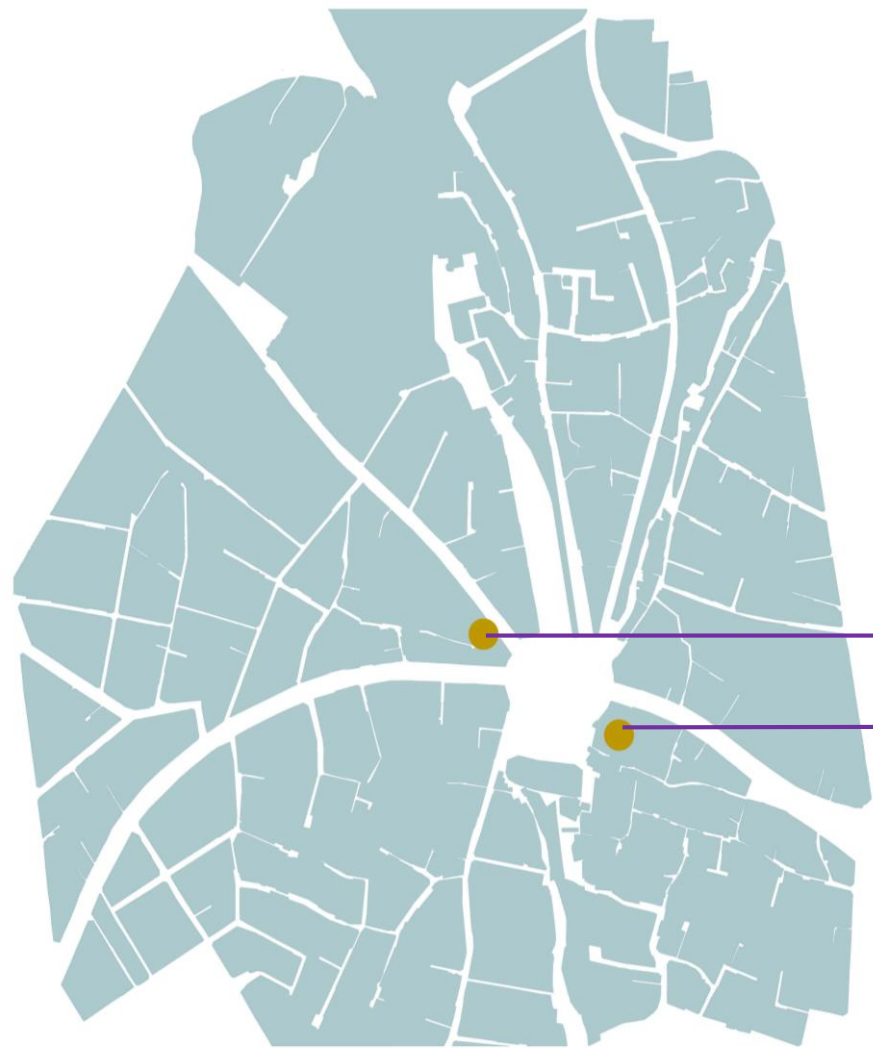
نشانه فرهنگی

نشانه مذهبی

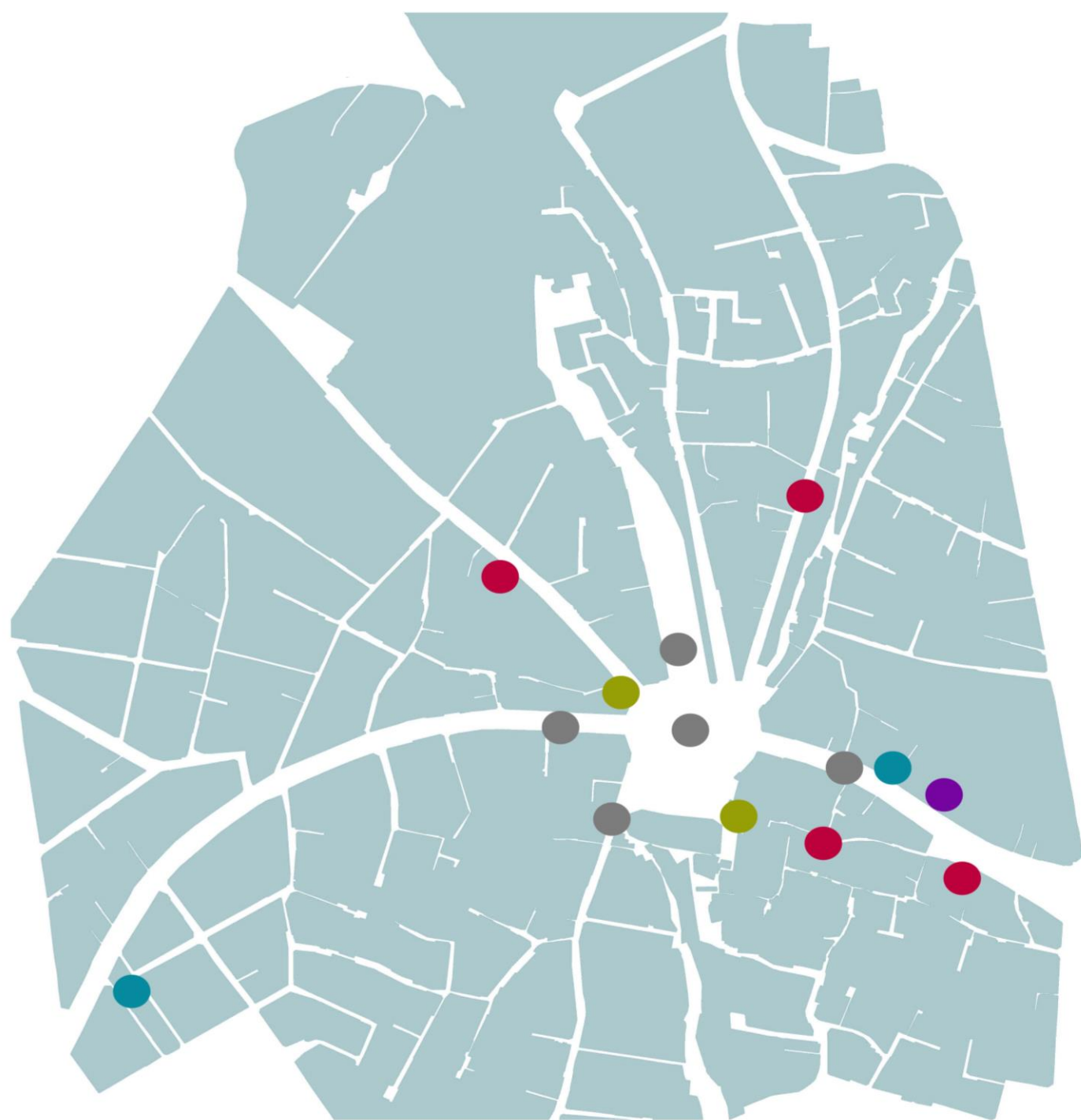
نشانه اداری-خدماتی

گره

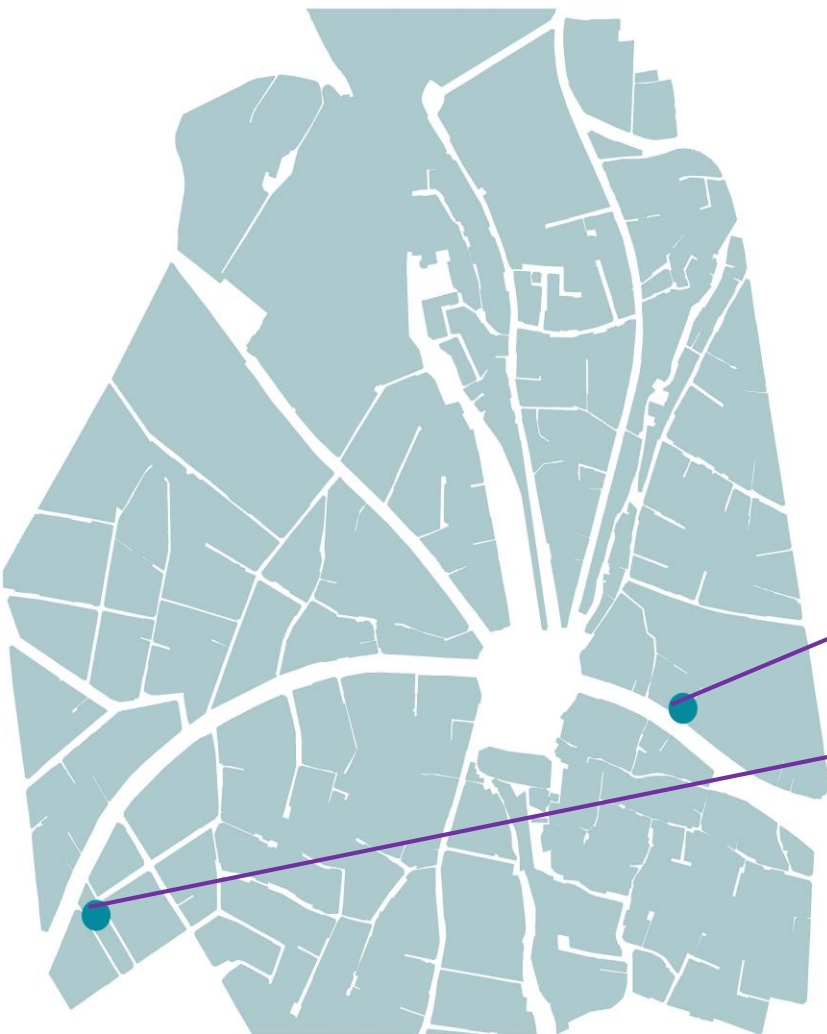
گره ها نقاطی حساس در شهر هستند که ناظر می تواند به درون آنها وارد شود و کانون هایی که مبدا و مقصد حرکت او را بوجود می آورند ، ممکن است صرفاً محل تقاطع دو خیابان یا دو جاده باشند ، جایی باشند که خطوط حمل و نقل تغییر مسیر می دهند ، نقطه ای که چند راه به یکدیگر می رسند یا از کنار یکدیگر می گذرند ، لحظاتی هستند که در آن ها تغییر از یک ساختمان به ساختمانی دیگر صورت می پذیرد .

گره فرهنگی

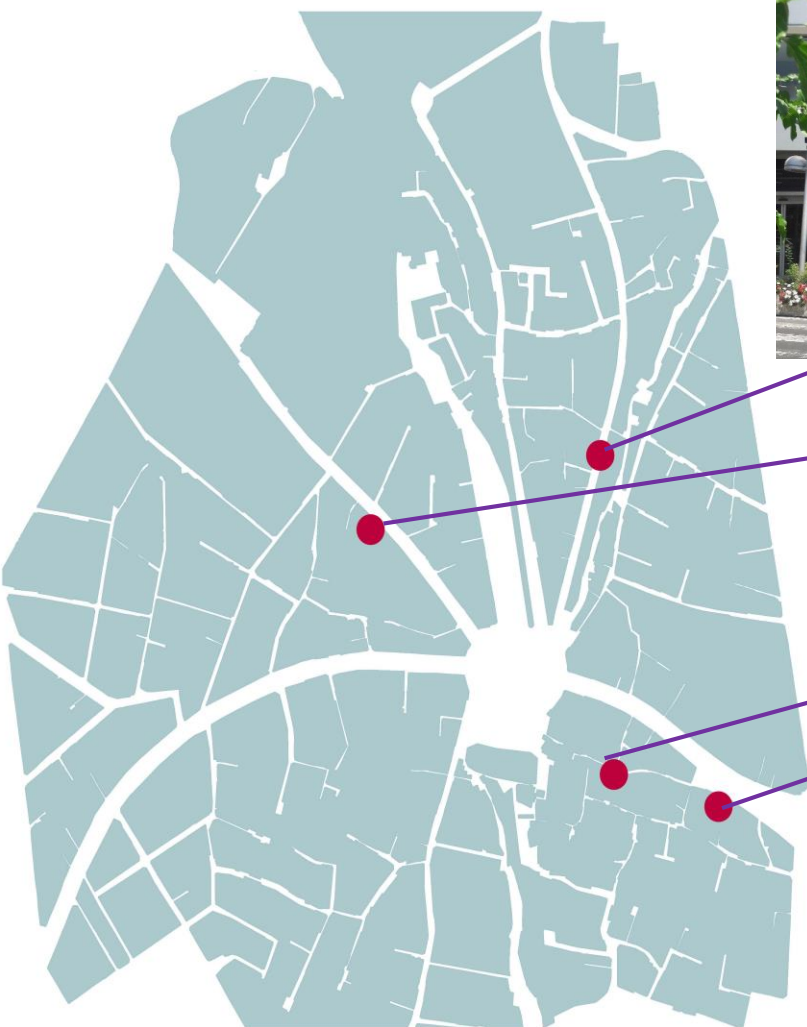

تجمعات ناشی مراکز فرهنگی
این مراکز شامل سینما آستارا و باغ فردوس
میشود

گره تجاری

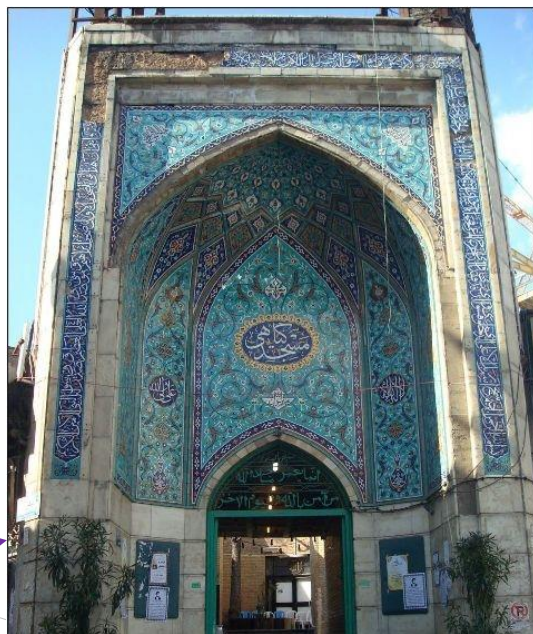
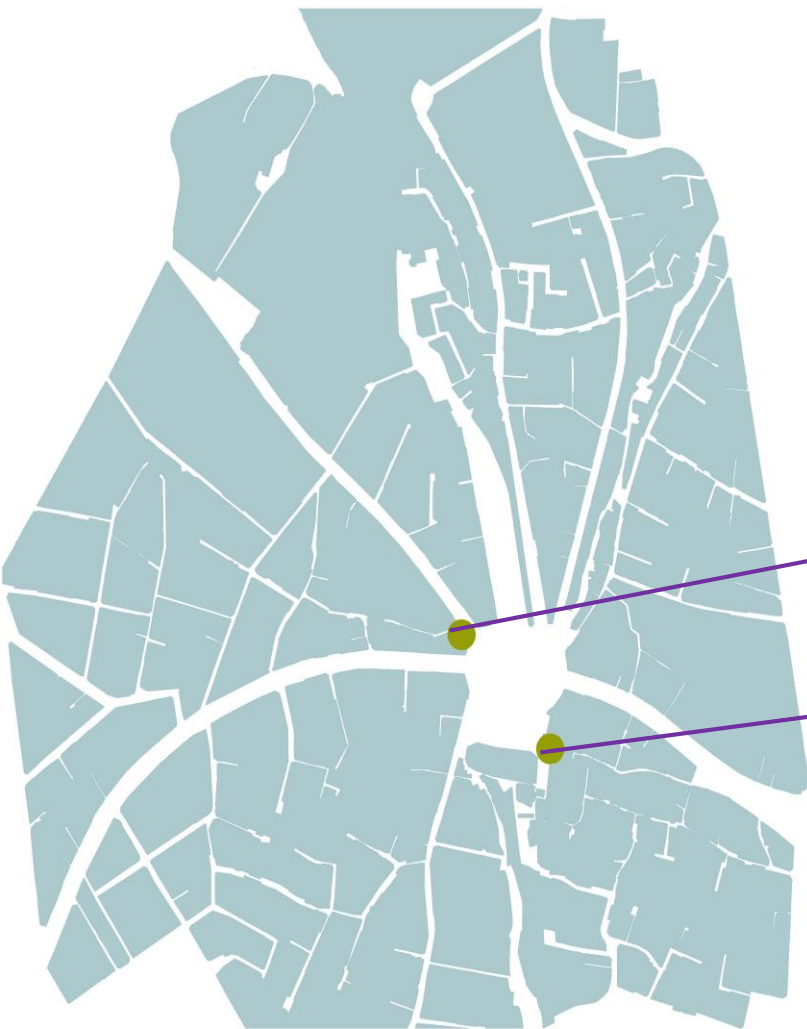

تجمعات ناشی مراکز تجاری
این مراکز شامل بازار تجریش، پاساژ ارگ، پاساژ قائم و پاساژ تندیس میشود

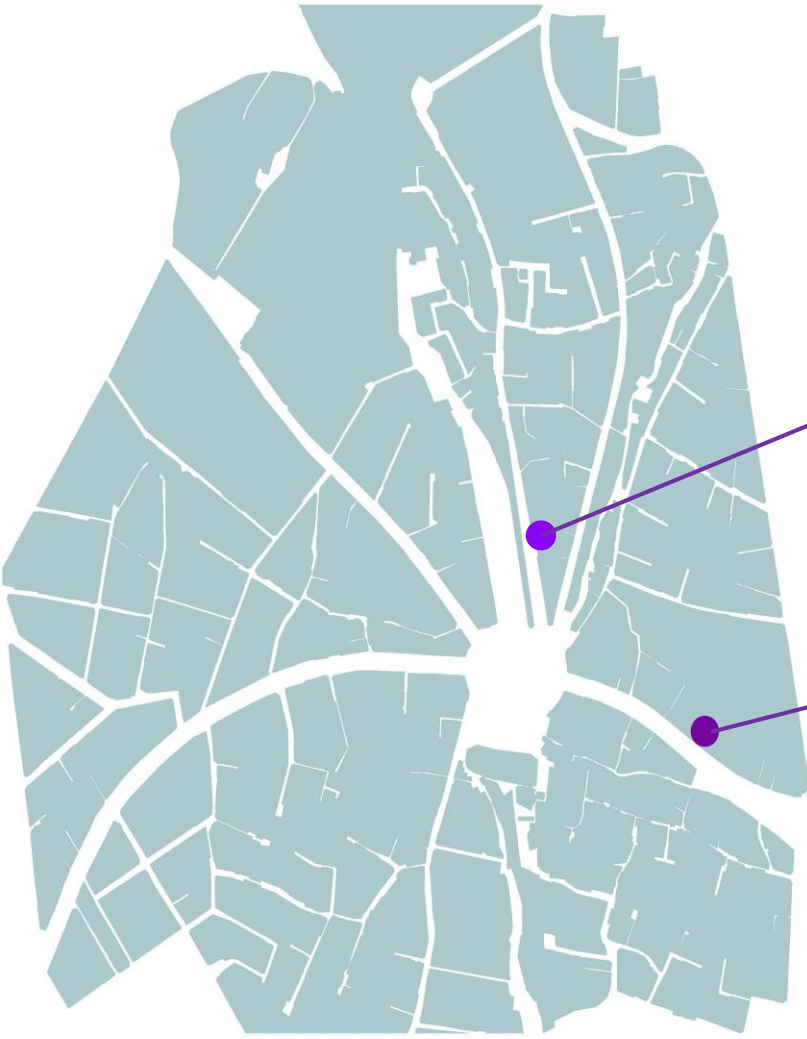
گره مذهبی

تجمعات ناشی مراکز مذهبی
این مراکز شامل مسجد گیاهی و امام زاده
صالح میشود
تجمع در این مکان ها به دلیل اقامه نماز و
مراسمات مذهبی است

گره خدماتی

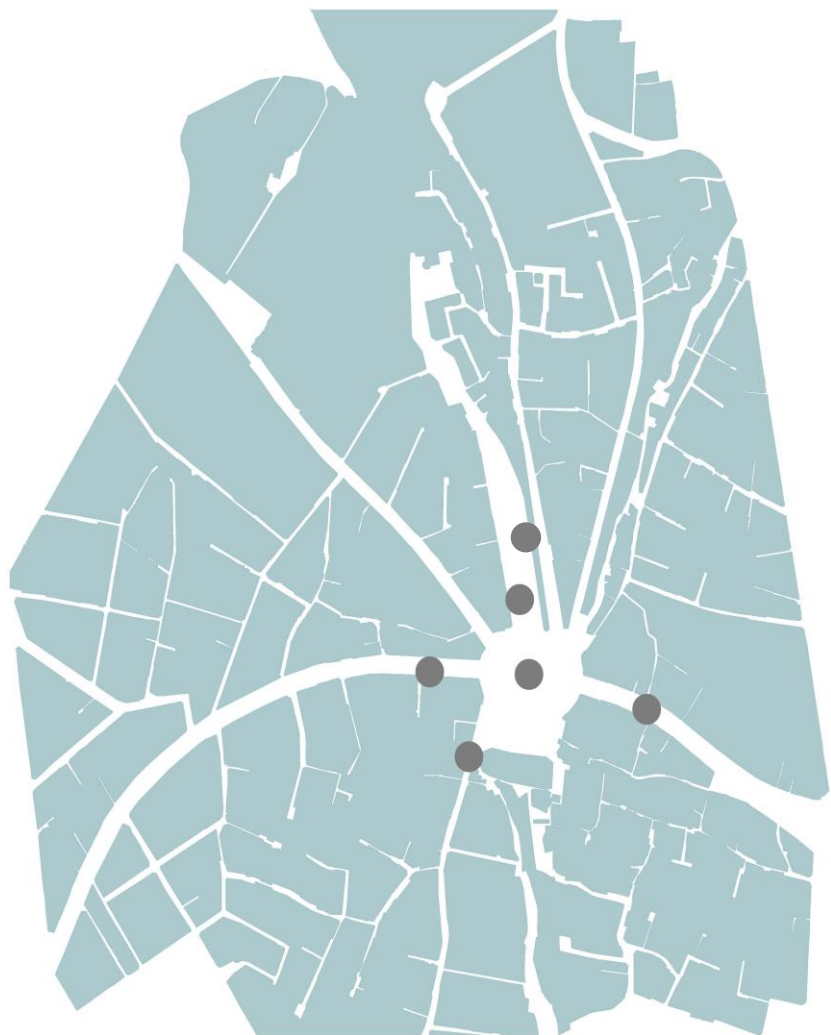

تجمعات ناشی مراکز خدماتی
مراکز خدماتی شامل بیمارستان شهدای
تجریش و ایستگاه میدان تجریش میشود
تجمع در این مکان به دلیل استفاده از
خدمات بهداشتی درمانی و یا استفاده از حما
و نقل عمومی است

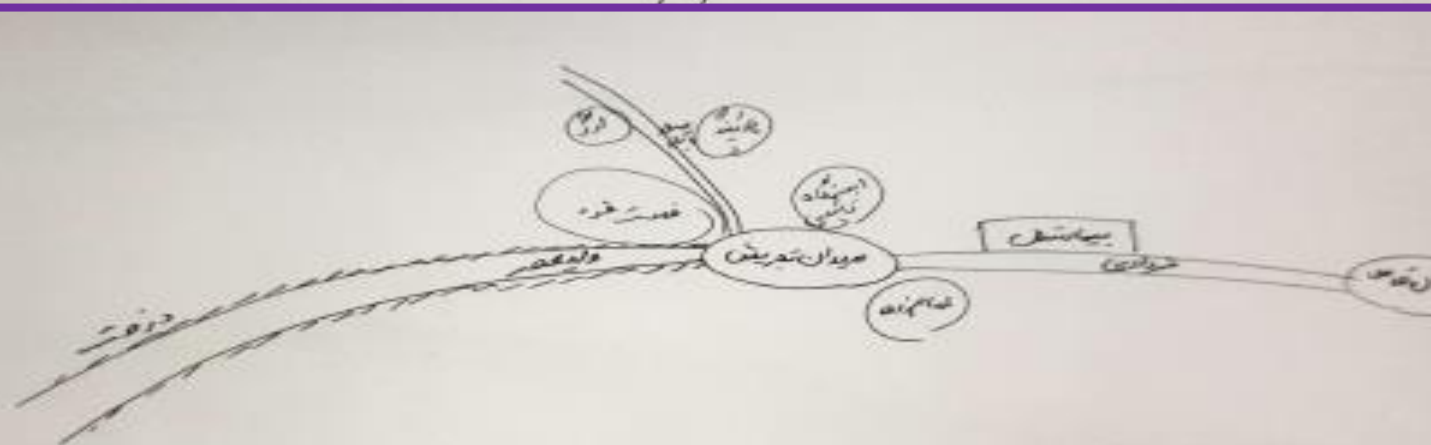
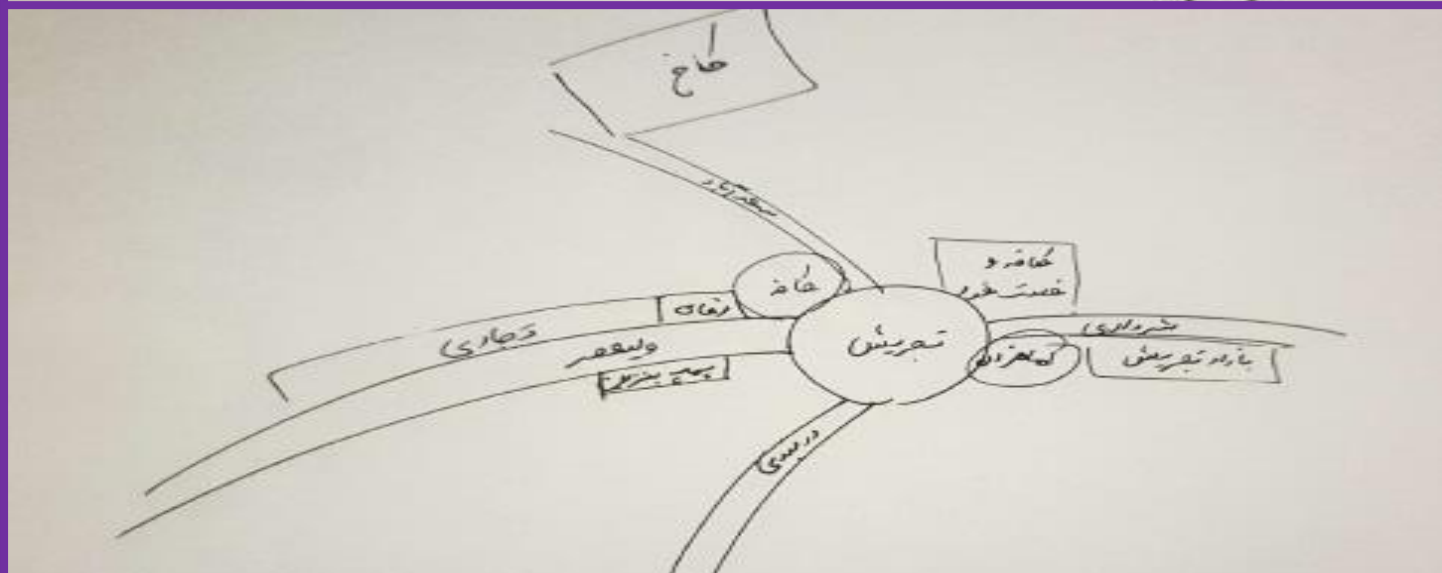
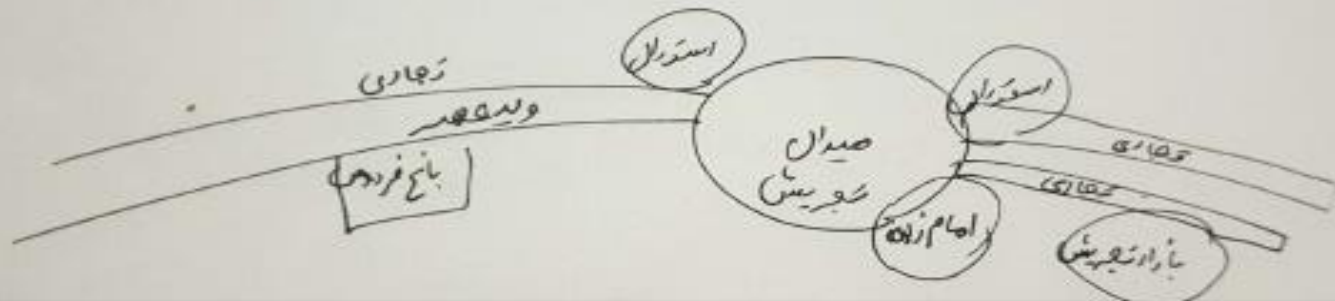

گره ترافیکی

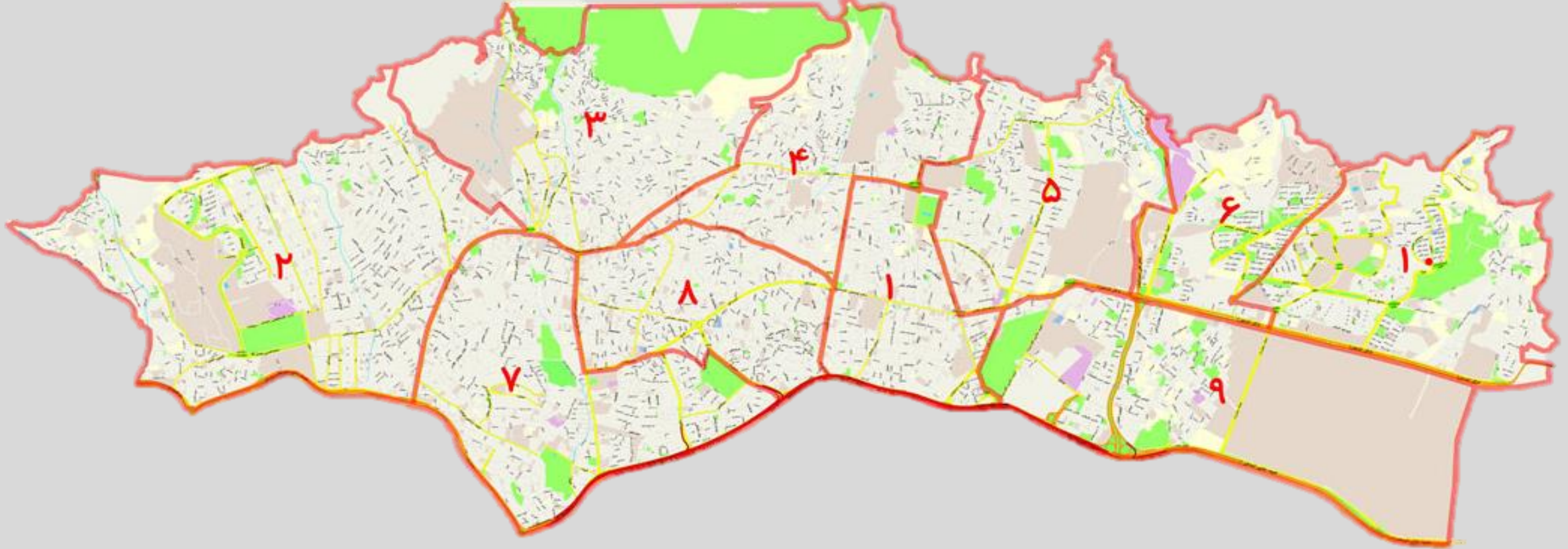

نقشه ذهنی

در این نقشه ها پررنگترین نشانه خود میدان تجریش است در مرحله بعدی بازار تجریش و امامزاده دارای اهمیت بیشتری در ذهن شهروندان است
غذیه فروشی های اطراف میدان هم در نقش مهمی را ایفا میکنند

ناحیه

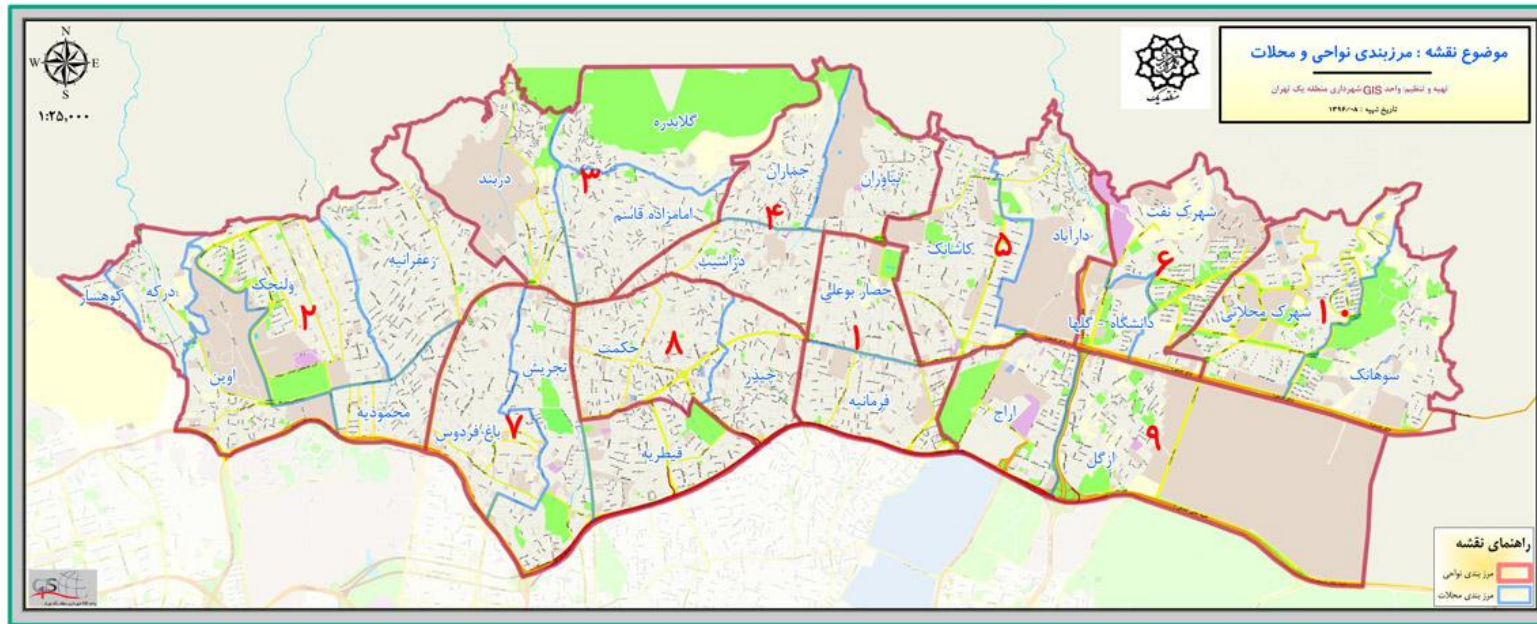

منطقه یک تهران شامل 10 تا ناحیه است
منطقه یک شامل 27 تا محله است

ناحیه - محله

ناحیه ۱ حصار بوعلی ، فرمانیه

ناحیه ۲ زعفرانیه ، ولنجک ، اوین ، درکه ، کوهسار ، محمودیه

ناحیه ۳ گلابدره ، دربند ، امامزاده قاسم

ناحیه ۴ نیاوران ، جماران ، دزاشیب

ناحیه ۵ دارآباد ، کاشانک

ناحیه ۶ شهرک نفت ، دانشگاه-گلها

ناحیه ۷ تجریش ، باغ فردوس ، قیطریه

ناحیه ۸ چیترا ، حکمت

ناحیه ۹ ازگل ، اراج

ناحیه ۱۰ سوهانک ، شهرک محلاتی

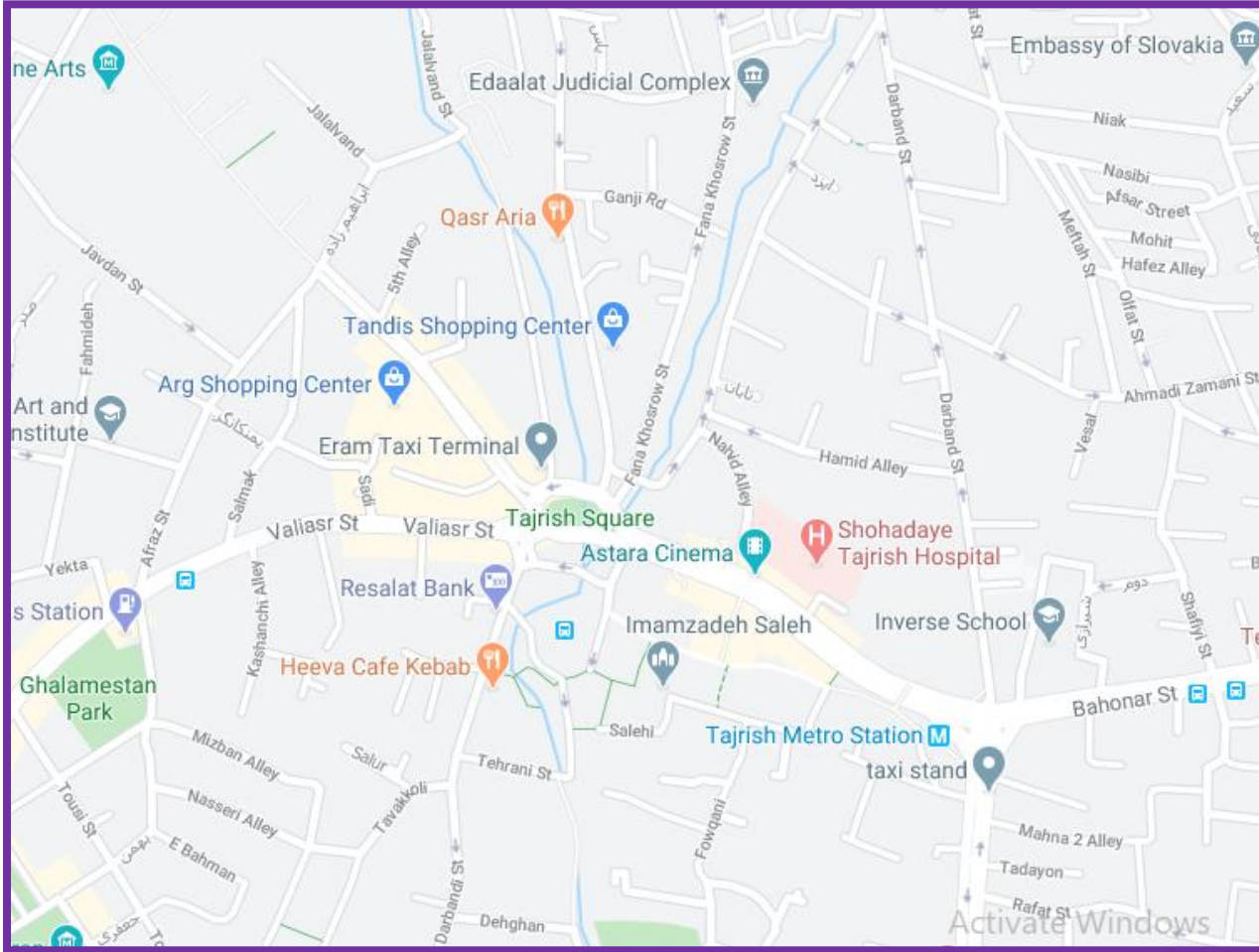

تحليل ابعاد شكلية

الگوی خیابان ها

در اطراف میدان تجریش ، خیابان ها بی
نظم و بیشتر مثل ستاره ای است . خود
میدان از نظر نفوذ پذیری قابل قبول است
چرا که تعداد ورودی ها و خروجی های
میدان نسبتا زیاد است .

تعداد و کیفیت پیاده رو ها

در امتداد خیابان ولیعصر و شهرداری
عرض پیاده‌رو با توجه به میزان رفت
و آمد عابرین مناسب بوده ، در امتداد
خیابان سعدآباد به دلیل حضور دست
فروشان در زمان هایی از روز رفت
و آمد عابرین به مشکل برخورد
خورد در نتیجه بهتر است در سمت
غربی خیابان سعدآباد افزایش عرض
پیاده رو را داشته باشیم

درشت دانگی و ریز دانگی بلوک ها

در اطراف میدان بلوک ها
درشت دانه هستند و دارای
تعداد قابل توجه ای بن بست که
نفونپذیری و دسترسی خوبی
را فراهم نمیکنند

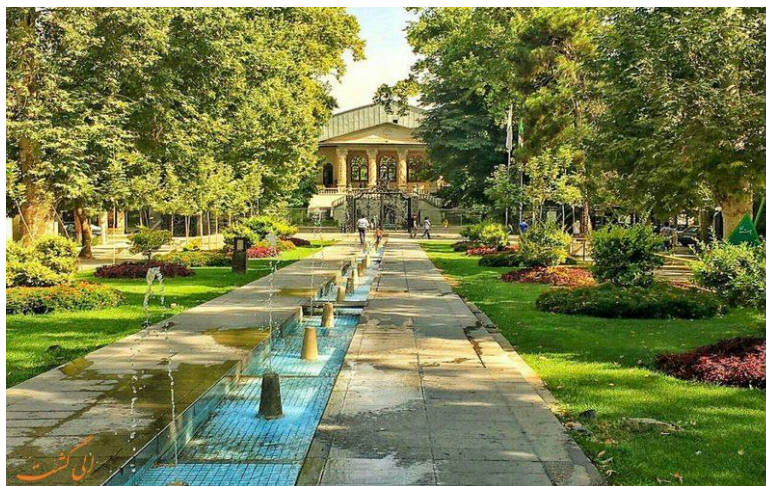

سرزندگی

فضای سبز

اطراف این میدان فضای سبز نسبتاً خوبی وجود دارد
فضای سبز داخل خود میدان، چمن‌ها، معروف محور ولیعصر و باغ فردوس در قسمت غربی میدان فضاهای سبز را پدید آورده اند
اگر کمی از میدان فاصله بگیریم به تفریحگاه دربند میرسیم که از نظر آب و هوایی تاثیر خوبی روی میدان تجریش دارد

الگوی رفتاری

با توجه به جداره ی تجاری خیابان های
منتهی به میدان تجریش که غالباً دارای
کاربری تجاری هستند حضور افراد در این
مکان اغلب برای خرید و استفاده از مال ها
و بازار سنتی تجریش است

حمل و نقل

برای دسترسی از محلات دیگر به میدان تجریش تنوع وسایل نقلیه وجود دارد مثل مترو اتوبوس و تاکسی وجود این تنوع در وسایل نقلیه دسترسی را بسیار آسان کرده در حالی که تردد در خود محله ی تجریش وسایل نقلیه ی عمومی خاصی وجود ندارد

نمایش های خیابانی

در ساعات شلوغی و پر تردد سایت، افرادی مبادرت به اجرای موسیقی به صورت های تک یا چند نفره در پیاده روها می نمایند که این خود بر سر زندگی سایت می افزاید.

در مراسمات خاص و اعیاد در میدان تجریش نمایش های خیابانی برگزار میشود

به دلیل وجود امامزاده در ضلع جنوب شرقی میدان در مراسمات مذهبی شور و شوق در میدان پدید میاید.

زندگی شبانه

زندگی شبانه در تجریش به دلیل وجود کافه ها و رستوران های اطراف میدان جران دارد یکی از پاتوق های شبانه فضای جلوی پاساژ ارگ است که به خوبی افراد را جذب میکند

ممنون از توجه شما

